



Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

19.12.2025. Nr. 1-5/259

Tieslietu ministres birojam

pasts@tm.gov.lv

Ieslodzījuma vietu pārvaldei

pasts@iev.gov.lv

Par Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13.panta pirmās daļas 6.punkta piemērošanu

Tiesībsarga birojā ir aktualizējies jautājums par Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma (turpmāk – ATKL) 13.panta pirmās daļas 6.punktā noteikto apcietināto tiesību uz satikšanos piemērošanu izmeklēšanas cietumos.

Satversmes tiesa lietā Nr.2008-42-01 “Par Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13.panta 6.punkta vārdu “stundu ilgu” un “cietuma administrācijas pārstāvja klātbūtnē” atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96.pantam”, vērtējot ATKL 13.panta pirmās daļas 6.punktu, kas paredzēja¹, ka apcietinātajiem ir tiesības uz stundu ilgu tikšanos ne retāk kā reizi mēnesī ar radniekiem vai citām personām izmeklēšanas cietuma administrācijas pārstāvja klātbūtnē atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 96.pantam, ir norādījusi: “apstrīdētajā normā ietvertais tikšanās ilguma regulējums ne tikai nepieļauj apcietinātajiem ilgstošo tikšanos, bet ierobežo arī īslaicīgās tikšanās ilgumu. Apcietinātajai personai nav tiesību, piemēram, uz divas vai trīs stundas ilgu tikšanos.

Turklāt šāds ierobežojums tiek automātiski piemērots visām apcietinātajām personām.[..]

Satversmes tiesa atzīst, ka atsevišķos gadījumos var būt nepieciešams ierobežot tikšanās ilgumu, lai tās laikā varētu nodrošināt nepieciešamo kontroli. Taču tie ir izņēmuma gadījumi, kad, piemēram, apcietinātās personas radnieki arī ir saistīti ar noziedzīgo vidi vai ir liecinieki attiecīgajā kriminālprocesā. Tāpat šāds ierobežojums var tikt pamatots ar ieslodzījuma vietas rīcībā esošajiem resursiem. Taču ne vienmēr ir šādi apstākļi. Turklāt var būt arī tādas situācijas, kad stundu ilga

¹ Līdz 14.07.2011. grozījumiem Apcietinājumā turēšanas kārtības likumā

tikšanās nenodrošina pienācīgu iespēju baudīt tiesības uz privāto dzīvi. Tā var būt gadījumos, kad apcietinātā persona atrodas ieslodzījuma vietā, kas ir tālu no radnieku dzīvesvietas, un līdz ar to radnieki apcietināto varbūt nevar apmeklēt katru mēnesi. Tāpat ir jāņem vērā tas, cik ilgi persona atrodas apcietinājumā. Tāpēc personas tiesības mazāk ierobežotu tāds regulējums, kas ļautu lemt par tikšanās ilgumu, izvērtējot konkrēto situāciju.”²

Satversmes tiesa atzina, ka Apcietinājumā turēšanas kārtības likuma 13.panta pirmās daļas 6.punktā vārdi "stundu ilgu" nesamērīgi ierobežo tiesības uz privāto dzīvi un līdz ar to neatbilst Satversmes 96.pantam. Vienlaikus Satversmes tiesa šajā lietā ir uzsvērusi individuāla izvērtējuma nepieciešamību, lemjot par apcietināto satikšanās ilgumu.

Pamatojoties uz minēto Satversmes tiesas spriedumu tika veikti un 2011.gada 11.augustā stājās spēkā grozījumi ATKL 13.panta pirmās daļas 6.punktā, kas paredz, ka apcietinātajam ir tiesības uz vismaz stundu ilgu satikšanos ar radniekiem, laulāto vai citām personām ne retāk kā reizi mēnesī ģimenes un radniecisko attiecību saglabāšanai un sociāli lietderīgu kontaktu saglabāšanai un veicināšanai, izņemot gadījumu, kas apcietinātajam ir procesa virzītāja noteikti ierobežojumi attiecībā uz tikšanos un saziņu ar minētajām personām. Tāpat ar minētajiem grozījumiem 13.pants tika papildināts ar trešo daļu, proti, “lemjot par pirmās daļas 6.punktā noteiktās tikšanās ilgumu un biežumu, izmeklēšanas cietuma administrācija izvērtē nepieciešamību nodrošināt vienādas tikšanās iespējas visiem apcietinātajiem”.

Atbilstoši Tiesībsarga birojā ilgākā laika periodā saņemtajai, kā arī vizīšu laikā ieslodzījuma vietās iegūtajai informācijai, ir pamats uzskatīt, ka ieslodzījuma vietās apcietinātajiem pamatā tiek nodrošinātas vienu stundu ilgas tikšanās un vienu reizi mēnesī.

Pildot Satversmes tiesas spriedumu, likumdevējs normatīvajā regulējumā ir noteicis pietiekami elastīgu risinājumu, lai varētu individuāli vērtēt katra apcietinātā situāciju (ilgstošs apcietinājums, persona atrodas apcietinājumā pēc pirmās instances tiesas sprieduma, tuvinieki nevar bieži apmeklēt u.tml.) un atbilstoši izvērtējumam arī lemt par satikšanās ilgumu. Lai arī ATKL 13.panta trešā daļa paredz, ka lemjot par satikšanās ilgumu un biežumu, ir izvērtējama nepieciešamība nodrošināt vienādas tikšanās iespējas visiem apcietinātajiem, tomēr atbilstoši Satversmes tiesas spriedumā paustajām atziņām vienādas tikšanās iespējas jāsaprot, kā vienādas iespējas pie vienādiem vai līdzīgiem individuāliem apstākļiem, piemēram, apcietinātie pirmstiesas procesā, pēc

² Satversmes tiesas 2009.gada 23.aprīļa spriedums lietā Nr.2008-42-01, 17.2.p.

pirmās instances tiesas sprieduma u.tml. Šobrīd Tiesībsarga biroja rīcībā esošā informācija rada bažas, ka praksē šāds izvērtējums netiek veikts un apcietinātajiem tiek automātiski piemērots minimālais satikšanās ilgums (1 stunda) un arī biežums (1 reizi mēnesī) un faktiski Satversmes tiesas spriedums netiek pildīts, lai arī normatīvais regulējums ir atbilstošs Satversmes tiesas secinājumiem konkrētajā lietā.

Arī no Eiropas Cilvēktiesību tiesas prakses izriet, ka ieslodzījums, tāpat kā jebkurš cits pasākums, ar kuru personai tiek atņemta brīvība, ietver sevī ierobežojumus privātajai un ģimenes dzīvei. Tomēr būtiska ieslodzītā tiesību uz ģimenes dzīves neaizskaramību sastāvdaļa ir tā, ka varas iestādes ļauj viņam vai, ja nepieciešams, palīdz uzturēt kontaktus ar tuvāko ģimeni³. Sevišķi svarīgi tas ir personām, kuras ieslodzījumā atrodas ilgstoši.

Valstij ir svarīgi pēc iespējas veicināt ieslodzīto ģimenes saišu uzturēšanu, stiprināšanu, kas sasaucas ar rehabilitācijas mērķiem, līdz ar to satikšanās ilguma, arī biežuma individuāla izvērtēšana ir viens no būtiskākajiem veidiem kā minēto mērķi sasniegt.

Ņemot vērā minēto, aicinu ATKL 13.panta pirmās daļas 6.punktu piemērot atbilstoši Satversmes tiesas atziņām un secinājumiem, un lemjot par satikšanās ilgumu un arī biežumu apcietinātajiem, piemērot individuālu izvērtējumu.

Ar cieņu

tiesībsardze

Karina Palkova

³ Piemēram, 2015.gada 30.jūnija Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā "Horošenko pret Krieviju", 106.p.